

Vastaus kirjalliseen kysymykseen koronan sulkutoimien aiheuttamista puutteista lasten uimataitojen kehittämisessä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Päivi Räsäsen /kd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 237/2021 vp:

Miten hallitus aikoo korjata koronan sulkutoimien aiheuttamat puutteet lasten uimataidoissa ja

miten hallitus varautuu siihen, että tulevaisuudessa lasten uimataitojen kehittymistä voidaan tukea nykyistä paremmin myös epidemian oloissa ja opetussuunnitelman tavoitteet vedessä liikkumiseen ja vedestä pelastautumiseen toteutuvat?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perusopetuslaki säätelee opetusta

Perusopetuslain (1998/628) mukaan perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita. Valtioneuvoston asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (2012/422) mukaan kasvatuksessa, opetuksessa ja ohjauksessa sekä kaikessa koulun toiminnassa tulee aktiivisesti vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Kasvatus ja opetus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Hyväksytty opetussuunnitelma määrittelee opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain. Ne koskevat kaikkia perusopetukseen osallistuvia. Koulun ja opettajan tulee päättäessään joustavista opetusjärjestelyistä tai eriyttäessään opetusta ottaa huomioon oppilaiden yhdenvertaisuus, opetussuunnitelman toteutuminen sekä erilaiset vastuukysymykset.

Liikunnan opetus koronapandemian aikana

Perusopetuksen liikunnan opetuksen tulee olla turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Opetuksen järjestäjän on koronapandemia aikana ollut aiheellista pohtia, voidaanko opetusta toteuttaa esimerkiksi pienemmissä ryhmissä.

Liikunnanopetuksen järjestämistä on koronapandemian aikana tullut paikallisesti suunnitella niin, että oppilaiden välisiä kontakteja on mahdollisimman vähän. Kouluissa on myös mietitty, mitä ja

miten eri opetussisältöjä on turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaista toteuttaa vallitsevassa tilanteessa.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Perusopetuksessa liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, havaintomotoriikka, motoristen perustaitojen oppiminen, fyysisten ominaisuuksien harjoittelu ja uima- ja vesipelastustaidot.

Perusopetuslain (628/1998) 29 § pohjalta opettajan henkilökohtaiseen vastuuseen kuuluu toimia siten, että erilaiset oppilaiden turvallisuuteen liittyvät näkökohdat tulevat huolellisesti ja tasapuolisesti huomioon. Näkökohdat liittyvät toisaalta vaatimukseen opetuksen järjestämisestä ja toisaalta velvollisuuteen huolehtia oppilaiden turvallisuudesta.

Päätöksen mahdollisista poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymisestä tekee opetuksen järjestäjä. Mikäli opetuksen järjestäjänä on kunta, päätöksen siirtymisestä tekee kuntalain 90 §:n hallintosäännössä määritelty kunnan toimielin. Mikäli järjestäjänä on valtio, rekisteröity yhteisö tai säätiö, päätöksen tekee valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 4§:n johtosäännössä määritelty toimielin.

Opetuksen järjestäjät suunnittelevat omat käytännön ohjeistuksensa ja toimintatapansa, koska heillä on paikallisten ratkaisujen tekemiseen toimivalta ja paras osaaminen.

Uima- ja vesipelastustaidon opetus koronapandemian aikana

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa määritelty uimaopetuksen tavoite vuosiluokilla 1–2 on tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito. Vuosi-luokilla 3–6 tavoitteena on opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. Vuosi-luokilla 7–9 uimaopetuksen tavoitteena on puolestaan vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä.

Uima- ja vesipelastusopetusta voidaan järjestää, jos Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksen väljyys- ja hygieniaohteita pystytään noudattamaan eikä paikallisista rajoituksista ja suosituksista muuta johdu. Vesiliikunta edellyttää opetusjärjestelyjen ja -sisältöjen pohtimista niin, että oppilaiden turvallisuudesta voidaan huolehtia. Vesiliikunnan turvallisuuteen vaikuttavat muun muassa osallistujien määrä, pukuhuone- ja opetustilojen koko ja ilmastointi sekä toiminnan laatu. Opetusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon mahdolliset tartuntatautiviranomaisten päätökset. Paikallinen tartuntatautiviranomainen ja opetuksen järjestäjä ohjeistavat tarvittaessa tarkemmin käytännön toimenpiteissä.

Suomen Uimaopetus ja Hengenpelastusliitto (SUH) on koronapandemian aikana koonnut ohjeistusta uimahallien ja uimarantojen ylläpitäjille toimenpiteistä, joilla koronavirustartuntojen riskiä voidaan ehkäistä uimahalleissa ja uimarannoilla. Ohjeissa on huomiotu sekä asiakas- että työturvallisuuden näkökulmat. Ohjeet perustuvat valtioneuvoston linjauksiin, annettuihin yleisiin ohjeisiin ja eri viranomaislähteistä tällä hetkellä saatavilla olevaan tietoon.

Koulujen opetussuunnitelman mukaisessa uima- ja vesipelastusopetuksessa on tullut koronaviruksen aikana huomioida viranomaisten ja oman kunnan opetustoimen ohjeet turvallisuudesta, hygieniasta ja opetusjärjestelyistä.

Alakouluissa opetusryhmät tulisi pitää erillään koko koulupäivän ajan. Mikäli opetusryhmien erillään pitäminen esimerkiksi yläkouluissa on mahdotonta, panostetaan väljyyteen ja hygieniaan sekä pyritään porrastamaan opetusta mahdollisuuksien mukaan. Uima- ja vesipelastustaitojen opetukseen varatun tilan tulisi olla oppilasmäärään nähden riittävän suuri.

Koulun ulkopuolisia liikuntatiloja (esim. uimahalli) käytettäessä sovelletaan vastaavia väljyys- ja hygieniakäytäntöjä kuin koulun omissa tiloissa. Lisäksi vältetään tilanteita, joissa ollaan lähikontaktissa muiden ryhmien ja ulkopuolisten kanssa. Mahdolliset kuljetukset toteutetaan THL:n koulukuljetuksista antaman ohjeen mukaisesti. Kuljetuksissa, siirtymisissä ja pukuhuonetiloissa on tärkeää noudattaa kansallisia ja paikallisia suosituksia sekä ohjeita suojarusteista, kuten maskeista.

Jos opetuksen järjestäjä ei ole voinut tai voi koronaviruksen vuoksi järjestää uima- ja vesipelastustaitojen opetusta, ei tällaisten poikkeusolosuhteiden tule vaikuttaa oppilaan kannalta negatiivisesti esim. oppilaan liikunnan arviointiin.

Hyvän ja toimivan kodin ja koulun yhteistyön rakentaminen on tärkeää myös korona-aikana eli uimaopetuksen järjestämisestä on ollut tärkeää viestiä myös huoltajille.

Peruskoululaisten uimataito

Perusopetuksen kuudesluokkalaisten uimataitoa ja uimaopetuksen järjestämistä Suomessa on seurattu LIKES-tutkimuskeskuksen, Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton sekä Opetushallituksen yhteisenä hankkeena vuodesta 2000.

Vuonna 2016 julkaistun uimataitotutkimuksen mukaan 76 % kuudesluokkalaisista on uimataitoisia pohjoismaista uimataidon määritelmän mukaan: uintisyvyiseen veteen pudottuaan henkilö ui pintaan päästyään yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selkää. Yleisimmin lapset arvioivat oppineensa uimaan ko. määritelmän mukaisesti noin 10-vuotiaana.

Koulujen uinninopetuksen määrällä on yhteys lasten uimataitoon. Kunnissa, joissa opetussuunnitelman mukaista uimaopetusta ei järjestetä lainkaan, lasten uimataito on selvästi heikompi (63 %) kuin niissä, joissa uintia järjestetään joka luokka-asteella (79 %). Vaikka lasten uimataitoon vaikuttaa koulujen uimaopetuksen lisäksi erityisesti uimahallin läheisyys ja käynnit uimahallissa vapaa-ajalla, ei vapaa-ajalla tapahtuva uiminen korvaa koulun uinninopetuksen puuttumista, vaan taidot jäävät helposti puutteelliseksi.

Aiemman uimataitotutkimusten pohjalta (2011) voidaan todeta, että uimaan oppiminen vaatii riittävän määrän opetusta vedessä. Tutkimuksessa esiteltyjen esimerkkikaupunkien järjestämässä koulujen uinninopetuksessa 30 tunnin ohjatulla uimaopetuksella yli 90 % oppilaista oppi uimaan alakoulun aikana.

Koronapandemian vaikutukset lasten uimataitoon Koronapandemian vaikutuksesta perusopetuksen oppilaiden uimataitoon ei Suomessa ole toistaiseksi vielä tarkempaa tutkimustietoa. Uimahallit ovat olleet koronapandemiaan liittyvien rajoitusten vuoksi kokonaan tai osittain kiinni koko maassa eri mittaisia aikoja. Tällä on ollut vaikutusta koulujen uinninopetuksen järjestämiseen. Vaikka uinninopetuksen määrä ei ole Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton selvitysten perusteella vielä palannut koronapandemiaa edeltävälle tasolle, on useissa kunnissa viimeistään kevään 2021 aikana käynnistetty koulujen uinninopetus, vaikka uimahallit ovat suljettu muulta yleisöltä.

Kuudesluokkalaisten uimataitoa koskevaan tutkimukseen vuodelta 2016 peilaten toki riskinä on, että uimahallien rajoitustoimet ja kuntien järjestämän koulujen uinninopetuksen väheneminen vaikuttaa edelleen oppilaiden uimataitoon negatiivisesti. Näin etenkin, kun uimahallien sulkemiset ja rajoitustoimet ovat vaikuttaneet myös vapaa-ajalla tapahtuvaan uimiseen.

Koronapandemian aikana opittuja ja toteutettuja turvallisuuskäytäntöjä voidaan soveltaa myös mahdollisten tulevien epidemioiden aikana koulujen uinninopetuksen järjestämisen varmistamiseksi.

Edellyttäen, että rahoitus järjestyy, on tutkittua tietoa kuudesluokkalaisten uimataidosta ja koronapandemian vaikutuksista tarkoitus kerätä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton ja Jyväskylän yliopiston yhteistyönä suunnittelemassa Uimataitotutkimuksessa (toteutus syksy 2021).

Uimataito on kansalaistaito

Tavoitteeksi opetushallinnossa on asetettu, että uima- ja vesipelastustaitojen opetusta olisi muodossa tai toisessa jokaisessa suomalaisessa peruskoulussa. Mikäli koronapandemian aikana ei paikallisesti ole ollut tai tule olemaan mahdollista järjestää oppilaille uima- ja vesipelastusopetusta, tulee opetuksen järjestäjän huolehtia siitä, että opetukselle asetetut valtakunnalliset tavoitteet voidaan perusopetuksen aikana saavuttaa.

Perusteena koulujen uimaopetukselle on, että uimataito on suomalaisille kansalaistaito ja kouluissa annettavalla uima- ja vesipelastusopetuksella on suuri merkitys vesiliikunnan turvallisuuden edistämässä maassamme.

Helsingissä 4.5.2021

Opetusministeri Jussi Saramo